Riksdagens protokoll 1990/91:17

Måndagen den 5 november

Kl. 12.00–12.04

1 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan

Anf. 1 TALMANNEN:

Kammarsammanträdet i morgon, tisdagen den 6 november, inleds kl. 13.00 med remissdebatt om regeringens skrivelse om åtgärder för att stabilisera ekonomin och begränsa tillväxten av de offentliga utgifterna.

Frågestunden följer efter remissdebatten med början tidigast kl. 14.30.

2 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Talmannen meddelade att *Hans Dau* (m) den 1 november och *Gunnar Nilsson* (s) denna dag återtagit sina platser i riksdagen, varigenom tjänstgöringen som ersättare upphört för Marianne Löfstedt och Lilian Svensson.

3 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 22, 23, 24, 25 och 26 oktober.

4 § Avsägelse

Talmannen meddelade att *Marianne Stålberg* (s) anhållit om att fr.o.m. den 1 januari 1991 bli entledigad från uppdraget som ledamot av riksdagen på grund av att hon utsetts till generaldirektör för glesbygdsverket.

Denna framställning bifölls av kammaren.

5 § Ledighet

Talmannen meddelade att *Catarina Rönnung* (s) ansökt om ledighet under tiden den 12 november–den 12 december för FN-uppdrag.

Kammaren biföll denna ansökan.

Talmannen anmälde att *Conny Fredriksson* (s) skulle tjänstgöra som ersättare för Catarina Rönnung.

6 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Proposition
1990/91:42 till näringsutskottet

Redogörelserna
1990/91:4 till utrikesutskottet
1990/91:5 till konstitutionsutskottet

Förslag
1990/91:11 till konstitutionsutskottet

Motionerna
1990/91:K1–K4 till konstitutionsutskottet
1990/91:Ju6–Ju8 till justitieutskottet
1990/91:N1–N4 till näringsutskottet
1990/91:Ju9 och Ju10 till justitieutskottet
1990/91:Jo31 till jordbruksutskottet
1990/91:N5 och N6 till näringsutskottet
1990/91:Ju11 och Ju12 till justitieutskottet
1990/91:Jo26–Jo30 till jordbruksutskottet
1990/91:So1–So8 till socialutskottet

7 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Konstitutionsutskottets betänkanden 1990/91:KU1 och KU3
Finansutskottets betänkanden 1990/91:FiU1 och FiU2
Kulturutskottets betänkande 1990/91:KrU2
Näringsutskottets betänkande 1990/91:NU19

8 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Skrivelse
1990/91:50 Åtgärder för att stabilisera ekonomin och begränsa tillväxten av de offentliga utgifterna

Proposition
1990/91:51 Vissa ersättningar till sjukvårdshuvudmännen m.m.

Skrivelse
1990/91:15 Redogörelse för behandling av riksdagens skrivelser till regeringen

Förslag
1990/91:10 Riksdagens förvaltningskontors förslag om anslag på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1990/91

Redogörelse
1990/91:1 Justitieombudsmännens ämbetsberättelse

Motionerna
med anledning av prop. 1990/91:9 Höjning av Sveriges kvot i Internationella valutafonden, m.m.
1990/91:Fi4 av Pär Granstedt m.fl. (c)
1990/91:Fi5 av Lars Werner m.fl. (v)
1990/91:Fi6 av Carl Frick (mp)

med anledning av prop. 1990/91:13 Godkännande av 1989 års internationella avtal om jute och juteprodukter
1990/91:N7 av Nic Grönvall (m)

med anledning av prop. 1990/91:14 Ansvaret för service och vård till äldre och handikappade m.m.
1990/91:So9 av Carl Bildt m.fl. (m)
1990/91:So10 av Margit Gennser m.fl. (m, fp, c)
1990/91:So11 av Karin Israelsson m.fl. (c, m, fp)
1990/91:So12 av Sigge Godin m.fl. (fp, m, c,)
1990/91:So13 av Marianne Jönsson och Agne Hansson (båda c)
1990/91:So14 av Lena Boström m.fl. (s)
1990/91:So15 av Claes Roxbergh m.fl. (mp)
1990/91:So16 av Ingvar Björk och Bo Nilsson (båda s)
1990/91:So17 av Ylva Annerstedt (fp)
1990/91:So18 av Lars Werner m.fl. (v)
1990/91:So19 av Margitta Edgren m.fl. (fp)
1990/91:So20 av Olof Johansson m.fl. (c)
1990/91:So21 av Doris Håvik (s)
1990/91:So22 av Isa Halvarsson och Lola Björkquist (båda fp)
1990/91:So23 av Bengt Westerberg m.fl. (fp)

med anledning av prop. 1990/91:18 Ansvaret för skolan
1990/91:Ub1 av Ulla Orring (fp)
1990/91:Ub2 av Marianne Stålberg och Stina Eliasson (s, c)
1990/91:Ub3 av Stina Gustavsson (c)
1990/91:Ub4 av Marianne Jönsson och Stina Gustavsson (båda c)
1990/91:Ub5 av Carl Bildt m.fl. (m)
1990/91:Ub6 av Larz Johansson m.fl. (c)
1990/91:Ub7 av Rune Rydén m.fl. (m, fp, c, mp)

1990/91:Ub8 av Rune Rydén m.fl. (m, fp, c, mp)
1990/91:Ub9 av Rune Rydén m.fl. (m, fp, c, mp)
1990/91:Ub10 av Birger Hagård (m)
1990/91:Ub11 av Rune Thorén och Eva Rydén (båda c)
1990/91:Ub12 av Ulf Melin (m)
1990/91:Ub13 av Jan Hyttring och Marianne Jönsson (båda c)
1990/91:Ub14 av Lars Werner m.fl. (v)
1990/91:Ub15 av Marianne Jönsson och Agne Hansson (båda c)
1990/91:Ub16 av Marianne Jönsson (c)
1990/91:Ub17 av Sven-Olof Petersson (c)
1990/91:Ub18 av Martin Olsson m.fl. (c, s, fp, mp)
1990/91:Ub19 av Ingvar Björk och Bo Nilsson (båda s)
1990/91:Ub20 av Hans Gustafsson m.fl. (s)
1990/91:Ub21 av Inga-Britt Johansson m.fl. (s)
1990/91:Ub22 av Lahja Exner m.fl. (s)
1990/91:Ub23 av Jan Andersson m.fl. (s)
1990/91:Ub24 av Anneli Hulthén m.fl. (s)
1990/91:Ub25 av Arne Mellqvist m.fl. (s)
1990/91:Ub26 av Monica Öhman m.fl. (s)
1990/91:Ub27 av Iris Mårtensson m.fl. (s)
1990/91:Ub28 av Elver Jonsson (fp)
1990/91:Ub29 av Anders G Högmark m.fl. (m)
1990/91:Ub30 av Grethe Lundblad m.fl. (s)
1990/91:Ub31 av Birger Andersson (c)
1990/91:Ub32 av Bengt-Ola Ryttar (s)
1990/91:Ub33 av Bengt-Ola Ryttar (s)
1990/91:Ub34 av Hans Nyhage m.fl. (m, s, fp, c)
1990/91:Ub35 av Lars Leijonborg m.fl. (fp)
1990/91:Ub36 av Ingrid Hasselström Nyvall och Charlotte Branting (båda fp)
1990/91:Ub37 av Claes Roxbergh m.fl. (mp)
1990/91:Ub38 av Inga-Britt Johansson m.fl. (s)
1990/91:Ub39 av Inga-Britt Johansson (s)

med anledning av skr. 1990/91:20 1990 års redogörelse för de statliga företagen
1990/91:N8 av Ingrid Ronne-Björkqvist (fp)
1990/91:N9 av Lars Norberg och Kjell Dahlström (båda mp)
1990/91:N10 av Per-Ola Eriksson m.fl. (c)

med anledning av prop. 1990/91:33 Ändring i lagen (1984:351) om totalisatorskatt
1990/91:Sk13 av Jan Hyttring (c)

med anledning av prop. 1990/91:34 Ny bostadsfinansiering, m.m.
1990/91:Bo1 av Hans Gustafsson m.fl. (s)
1990/91:Bo2 av Carl Bildt m.fl. (m)
1990/91:Bo3 av Claes Roxbergh m.fl. (mp)

1990/91:Bo4 av Bo Finnkvist (s)
1990/91:Bo5 av Olof Johansson m.fl. (c)
1990/91:Bo6 av Agne Hansson m.fl. (c)
1990/91:Bo7 av Bengt-Ola Ryttar och Johnny Ahlqvist (båda s)
1990/91:Bo8 av Bengt-Ola Ryttar och Björn Ericson (båda s)
1990/91:Bo9 av Bengt Westerberg m.fl. (fp)
1990/91:Bo10 av Lars Werner m.fl. (v)

med anledning av prop. 1990/91:37 Vägtrafikskatten för utländska fordon, m.m.
1990/91:Sk14 av Roy Ottosson m.fl. (mp)

med anledning av prop. 1990/91:44 Ytterligare försöksverksamhet för förnyelse av den offentliga sektorn
1990/91:K5 av Birgit Friggebo m.fl. (fp)
1990/91:K6 av Ragnhild Pohanka och Kaj Nilsson (båda mp)
1990/91:K7 av Margó Ingvardsson m.fl. (v)
1990/91:K8 av Bengt Kindbom (c)
1990/91:K9 av Anders Björck m.fl. (m)
1990/91:K10 av Göran Engström (c)

med anledning av skr. 1990/91:49 Återkallelse av förslag om treårsplan för Vattenfallkoncernen, m.m.
1990/91:N11 av Karl Erik Olsson (c)

Justitieutskottets betänkanden
1990/91:JuU2 Ändringar i kriminalvårdslagstiftningen
1990/91:JuU3 Vissa straffrättsliga frågor m.m.
1990/91:JuU4 Utvidgad rätt till målsägandebiträde, m.m.

Försvarsutskottets betänkanden
1990/91:FöU1 Transporter av farligt gods
1990/91:FöU2 Sotning
1990/91:FöU3 Vissa markfrågor
1990/91:FöU4 Vapenfri tjänst

Trafikutskottets betänkande
1990/91:TU4 Lag om tillfälliga bilförbud

Näringsutskottets betänkanden
1990/91:NU3 Bilindustrin
1990/91:NU5 Kärntekniklagens förbud mot vissa förberedande åtgärder

Bostadsutskottets betänkande
1990/91:BoU3 Fastighetsbildning för landsbygdens behov m.m.

9 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställts

den 26 oktober

1990/91:69 av *Sten Andersson* i Malmö (m) till statsrådet Maj-Lis Lööw om Sveriges beredskap inför en invandring från Sovjetunionen:

Enligt uppgifter i massmedia kan det förväntas en massflykt nästa år från Sovjetunionen främst på grund av den enorma misär många människor där lever i. T.ex. är bristen på livsmedel och medicin akut i stora delar av landet. Många sovjetmedborgare lever nu, på grund av kaos i ekonomin, under villkor vi svårligen kan föreställa oss.

Att upprätta en fungerande marknadsekonomi i Sovjetunionen kommer att ta långt tid och kräva mycken möda. Därför kan man ha förståelse för att många vill lämna landet. Men ett sådant agerande är långsiktigt förödande för Sovjetunionens möjligheter att bygga upp en ekonomi till gagn för hela landets befolkning.

Sovjetunionen är i grunden ett rikt land, men tyvärr misskött under många år av en diktatorisk kommunistisk planekonomi. Det absolut värsta som kan hända är att de med god utbildning och förmåga att aktivt deltaga i återuppbyggnaden lämnar landet.

Vilka åtgärder är statsrådet beredd att vidta och vad har gjorts med tanke på en förväntad massflykt från Sovjetunionen?

den 29 oktober

1990/91:70 av *Eva Goës* (mp) till utrikesministern om svenskt stöd åt albaner i Kosovoprovinsen i Jugoslavien:

Sverige har i dag flyktingar från Kosovoprovinsen i albanska Kosovo i Jugoslavien. Dessa jugoslav-albaner måste betraktas som politiska flyktingar. De har lämnat sitt land av politiska skäl, men i Sverige bedöms de inte, utom i enskilda fall, som politiska flyktingar. Situationen för befolkningen med albanskt ursprung i Kosovo är svår. Den serbiskt dominerade centralmakten vidtar systematiskt åtgärder för att förtrycka folket och undergräva den albanska kulturen.

Det enda albanerna i Kosovo vill är att provinsen skall få samma status som landets övriga delrepubliker, eftersom de annars fruktar att den albanska kulturen i Jugoslavien kommer att försvinna.

Sociala orättvisor, indragna barnbidrag, inskränkt hälsovård och inskränkta övriga sociala rättigheter har förts in i en lag som endast gäller albaner. gen för lindriga politiska brott har skärpts under 1989. Om någon offentligt uttalar att Kosovo skall bli republik, kan denne förvänta sig ett fängelsestraff från 60 dagar upp till ett år mot tidigare 30 till 60 dagar. Albaner drabbas av hårdare straff än den övriga befolkningen. Under åren 1981–1988 togs, enligt officiell statistik, 500 000 albaner in för förhör av politiska skäl.

Intellektuella, potentiella ledare, sätts i specialisolering. Många har sviter av den tortyr som förekommer där.

Läget har ytterligare skärpts under 1989 och 1990. Serbien upplöste Kosovos parlament den 5 juli 1990. Det råder direktstyre över hela provinsen av Serbiens polismyndighet. Människor som demonstrerat mot de systematiska inskränkningarna i autonomin, har polisen/milisen öppnat eld mot och många har dödats. Tusentals albanska barn och ungdomar har tagits om hand på sjukhus för oförklarliga förgiftningar. Tiotusentals journalister med albanskt ursprung förvägras arbete på tidningar och radio/TV. Inga nyheter förmedlas på albanska, med andra ord råder ingen som helst yttrandefrihet eller nyhetsförmedling för dessa grupper.

I dag råder terror i Kosovo och risken för inbördeskrig är överhängande. Folket har hittills tagit till fredliga medel, men deras tålamod tryter.

Man försöker skrämma kosovo-albanerna till tystnad genom att omringa byar, skjuta på oskyldiga människor, döda, såra, misshandla samt arrestera kvinnor och barn. Många försöker fly utomlands, bl.a. till Sverige. Dessa, flyende undan terrorn, kräver att bli betraktade som politiska flyktingar. De vädjar till regeringen och invandrarverket att informera sig mer om vad som händer i Kosovo genom att skicka en delegation dit, helst inofficiellt.

Ett videoband som illustrerar polismisshandel på öppen gata, skottskadade ungdomar, förgiftning av skolungdomar och barn, albanska ungdomar ihjälskjutna under militärtjänstgöring finns tillgänglig och har visats för UD

1. Hur reagerar eller kommer utrikesministern att agera för kosovo-albanerna – nationellt och internationellt?
2. Är utrikesministern och regeringen beredd att sända en delegation till Kosovo?
3. Betraktar utrikesministern och regeringen kosovo-albaner som politiska flyktingar?
4. Är utrikesministern och regeringen beredd och villig att se videoupptagningen från Kosovo?

1990/91:71 av *Bengt-Ola Ryttar* (s) till utrikesministern om det politiska våldet i Colombia:

I februari 1989 svarade utrikesministern på min fråga om det politiska våldet i Colombia, att regeringen självfallet även fortsättningsvis noga skulle följa utvecklingen i Colombia och påvisade att Sverige på olika sätt är aktivt i frågan.

I Colombia har en ny president installerats. Han har upprepat sitt löfte att bekämpa narkotikamaffian. Detta är gott och väl, men narkotikavåldet har i alltför hög grad fått prägla rapporteringen om tillståndet i landet. Att en viss mobilisering mot narkotikan genomförs får inte dölja det faktum att huvudproblemet i Colombia är att vänstersympatisörer, fackliga företrädare, lärare, bönder och kämpar för mänskliga rättigheter dödas eller försvinner i förfärande utsträckning. Föreställningen att narkotikakartellerna och gerillan samarbetar i någon högre utsträckning är osannolik, eftersom deras intressen inte sammanfaller till någon del.

Våldet i Colombia är av gammalt datum. Narkotikakartellerna blev inte en maktfaktor förrän under 70-talet, och först då blev de också en källa till våld.

Narkotikavåldet är inte renodlat kriminellt utan går ofta hand i hand med det politiska våldet, utövat av militär, polis, jordägare, gerilla och paramilitärer. De senare är ofta finansierade av narkotikapengar. Tills helt nyligen kunde också militären helt lagligt förse paramilitärerna med vapen.

Colombia uppfyller i stort de formella kraven på en demokrati, man har flerpartisystem och "hemliga" val. Man har rättsvårdande myndigheter av typ JK, med betydligt större personella resurser än här i Sverige. Men i praktiken har man ingen frihet att arbeta fackligt och politiskt. Vid ett besök i Bogota kunde jag konstatera att M 19-gerillan, som blev ett politiskt parti efter en uppgörelse med den förre presidenten, har sitt kontor vid en gata som är avspärrad av poliser, i ett hus som är omringat av polis, med ett helt gäng automatvapenbeväpnade egna vakter i förrummet. Att Union Patrioticos företrädare bär skottsäkra västar när jag träffar dem, att de parkerar bilar utanför sitt högkvarter på ett sådant sätt att ingen skall kunna komma nära med en bilbomb, att ingen taxi törs stanna utanför, att 1 000–1 500 av partiets företrädare dödats, är ett faktum. Sedan 1987 har fyra ur ledningen och massvis av medlemmar i småbondeorganisationen ANUC dödats.

I förra veckan, vecka 43, dödades ytterligare en företrädare för ANUC, två fackliga förtroendemän för oljepalmsarbetarna och nio civila i Cordoba, varav fem barn som halshöggs. Ett attentat begicks också mot en företrädare för livsmedelsarbetarna.

Det är med livet som insats man kan delta i samhällsarbete i Colombia.

Kokainkriget löser i bästa fall ett problem, men skapar flera nya. Det är ett omvittnat faktum i Colombia att de vapen som USA bistår den colombianska regeringen med är mer användbara för gerillabekämpning än för narkotikakrig. Dessutom används de för "gerillakrig" där ingen gerilla finns. I stora områden har bondebefolkningen tvingats fly, och människor vistas nu i flyktingläger med ännu mindre möjligheter att klara sin försörjning än tidigare. USAs inblandning bäddar också för andra framtida problem på den politiska och fackliga arenan. Kriget mot narkotikan går knappast att vinna annat än lokalt, men ger utomordentligt goda möjligheter att mörda och förfölja alla som arbetar för de grundläggande mänskliga rättigheterna i Colombia.

President Gaviria blir inte trovärdig för de krafter inom rättsväsendet som stått emot korruption och hotet att bli mördade förrän han driver igenom lagar som gör det möjligt att komma åt mördarpacken. Några exempel på åtgärder som måste genomföras är:

- Militärer skall dömas av civila domstolar, inte av sina egna.
- Ansvariga måste ställas till svars oavsett var i den militära hierarkin de befinner sig.
- Att vara ansvarig för personers försvinnande måste kriminaliseras.
- Mordhotade måste ges skydd av staten – det tycks inte saknas resurser för att bevaka och beskydda överklasskvarteren.
- Röda Korset och andra organisationer för mänskliga rättigheter måste få

fritt tillträde till fängelser och andra platser där aktivister av olika slag kan hållas fångna.
- Reglerna för frihetsberövande måste få en sådan utformning att godtycke och övergrepp upphör. Detta torde knappast vara möjligt om man inte lyckas få till stånd ett institutionellt ansvar när våld utövas av företrädare för staten.
- Och, inte minst, den lagstiftning som redan finns måste följas och respekteras.

Vid rättsvårdande myndigheter sprider sig nu insikten om att Colombias problem har sitt ursprung i den socioekonomiska situationen.

Av de colombianska arbetarna arbetar 56 % i den svarta eller gråa sektorn. Av dem som återstår är hälften inte tillsvidareanställda (vilket är en förutsättning för att få organisera sig) – det återstår alltså 22 % som över huvud taget kan anslutas till en fackförening. Förutsättningarna för fackligt arbete är utomordentligt dåliga. Arbetsministeriet avgör om en fackförening får bildas och kan även upplösa den och konfiskera dess tillgångar. Arbetsministeriet skall också godkänna den fackliga styrelsen. Protokoll och medlemslistor skall också sändas dit. Korruptionen gör att företagen har goda möjligheter att motverka all meningsfull facklig verksamhet. Som om dessa förhållanden inte vore nog, förbereds nu en ny arbetslagstiftning som tar sikte på att ytterligare försämra förutsättningarna för fackligt arbete i Colombia.

- Den klart antifackliga lagstiftningen måste reformeras till det bättre, och inte – som nu föreslås av regeringen – försämras.
- Arbetsrätten måste i grunden förändras.
- Den mycket svåra process som ligger bakom bildandet av landsorganisationen CUT måste premieras med ett massivt stöd från bl.a. Sverige.

Den 9 december skall en konstituerande församling väljas i allmänna val. Detta har under lång tid varit ett starkt krav från de progressiva krafterna i landet. Man ser detta som den enda möjligheten att komma ur våldsspiralen. Striden har stått het om församlingens sammansättning och uppgift. Regeringens linje har varit en smal bas bestående främst av parlamentariker. De progressiva krafterna har slagits för en församling med bredast möjliga bas. Högsta domstolen har förklarat regeringens linje olaglig och därigenom möjliggjort en bredare sammansättning och vidgade befogenheter för den konstituerande församlingen. Tyvärr får nog ändå församlingen för smal bas och kommer att i alltför hög utsträckning präglas av etablerade krafter för att kunna åstadkomma de förändringar som situationen kräver.

Ännu återstår en lång mödosam väg för att skapa människovärdiga förhållanden för Colombias fattiga och förtryckta. Den uppgiften klarar inte det nuvarande politiska etablissemanget. Öststatsdiktaturerna har misslyckats med att ge sina medborgare ett anständigt liv, därför har de störtat samman. I det fallet är makten starkt koncentrerad och lätt att identifiera. När det gäller en förmell demokrati som Colombias, där så många grupper och krafter skapar en fullständigt absurd situation för befolkningen, är måltavlan mycket suddigare. Det liberal-konservativa etablissemanget som sitter i

knäet på de ekonomiska intressena är betydligt segare till sin struktur, och är svårare att mobilisera motstånd mot.

Nyligen publicerade organisationen för mänskliga rättigheter, Americas Watch, en rapport av vilken det framgår att 23 000 mord begås i Colombia varje år, och att situationen förvärras av att USA ökar sitt stöd till polis och militär.

Vilka åtgärder avser regeringen att vidta för att motverka det politiska våldet i Colombia?

1990/91:72 av *Lars Norberg* (mp) till industriministern om den långsiktiga energiplaneringen:

Vi befinner oss sedan något år i den besynnerliga situationen att såväl miljörörelsen, antikärnkraftrörelsen och miljöpartiet de gröna som moderata samlingspartiet och storindustrins företrädare anklagar regeringen för brist på klara besked om den långsiktiga energiförsörjningen i Sverige. Givetvis har dessa två grupperingar vitt skilda uppfattningar om vad som är en önskvärd framtid för Sverige, men de är eniga om en sak. Det behövs en klar och långsiktig energipolitik.

Jag skall inte i denna interpellation ta upp kärnkraftsfrågan trots att den är en huvudorsak till avsaknad av energipolitik, eftersom den är föremål för förhandlingar i skrivande stund. I stället vill jag ta upp den långsiktiga målsättningen för svensk energipolitik, helt oberoende av kärnkraftsavvecklingen. En sådan målsättning kan fastställas oberoende av kärnkraftsavvecklingen, i all synnerhet om det långsiktiga målet ligger efter år 2010.

FNs kommission för miljö och utveckling, den s.k. Brundtlandkommissionen, rekommenderade 1987 de industrialiserade länderna att halvera sin energiförbrukning. Målet borde uppnås inom en tidsperiod på 40 à 50 år.

I detta har miljöministern och tidigare energiministern Birgitta Dahl flera gånger instämt. Jag citerar:

"Vi vet att världen inte överlever om alla använder lika mycket energi som Sverige. Vi kan och måste klara oss på hälften så mycket som i dag." (Uttalande på Världsmiljödagen den 5 juni 1989.)

"Om en global klimatkonvention skall bli effektiv måste rika industriländer som Sverige minska sin energianvändning med minst 50 % under de närmaste decennierna. Vi måste höja energihushållningsmålen." (Enligt Dagens Nyheter den 22 augusti 1989.)

FNs miljöexperter har uttalat att utsläppen av växthusgaser måste minska med 80 à 85 % om mänskligheten skall kunna förhindra stora och svårbedömbara men sannolikt katastrofala klimatförändringar. Torontokonferensen om The changing Atmosphere krävde 1988 att CO^2-utsläppen globalt skall minska med minst 20 % till år 2005.

Den danska regeringen har tagit dessa välgrundade rekommendationer på allvar och fastställt en energiplan som har som första mål att fram till år 2005 reducera den totala energianvändningen med 15 % och utsläppen av CO^2 med 20 %. Detta avser man åstadkomma genom ett energihushållningsprogram med: 1 % av den totala energianvändningen per år, en fördubbling av biobränsleanvändningen, satsning på vindkraft, byte i stor utsträckning från

kol och olja till naturgas. Denna inriktning avser den danska regeringen att söka få genomförd på nordisk nivå.

Miljöpartiet de gröna har alltsedan sitt riksdagsinträde i motioner krävt en långsiktig energiplan baserad på:

1. En årlig reduktion av energiförbrukningen om 2 % per år genom effektivisering samt strukturförändringar av trafiken, vilket ger reduktion med 40 % på 25 år och en halvering på 35 år.
2. En reduktion av fossilbränsleanvändningen med 85 % på 25 år.
3. En fördubbling av biobränsleänvändningen på 25 år.
4. En satsning på vindkraft som ger 17 TWh på 25 år.

Vi har också anvisat ekonomiska styrmedel och lagförslag för att förverkliga dessa målsättningar.

Ovannämnda fakta föranleder mig att ställa följande frågor till industriministern:

1. Kan industriministern bekräfta att statsrådet Birgitta Dahls uttalanden enligt ovan representerar regeringens långsiktiga målsättning?
2. Avser regeringen att lägga fram konkreta planer för reduktion av total energianvändning och minskade koldioxidutsläpp?
3. Eftersom jag utgår ifrån att svaret bli ja, fullföljer jag frågan: När kommer dessa planer, och hur kommer den övergripande målsättningen att se ut i kvantitativa termer?

1990/91:73 av *Hans Leghammar* (mp) till utbildningsministern om skolutbildningen i EG-frågor:

Får elever i dagens skolor kunskaper för att sätta sig in i dagsaktuella frågor?

En levande demokrati, liksom demokratier över huvud taget, kräver bl.a. kunskaper, informationsfrihet och fri opinionsbildning. Det är de flesta av oss som arbetar politiskt överens om. Men hur är det i verkligheten?

Under en vecka i september var jag ute och besökte en verklighet, nämligen gymnasieskolorna i Halland. Jag höll lektioner och gav politisk information under rubriken: "Är det meningsfullt att engagera sig i politiken?"

Det blev många spännande möten med pigga och intresserade elever, men dess värre också mycket frustrerande, eftersom eleverna ansåg att de inte får tillräcklig information för att kunna engagera sig i dagsaktuella frågor.

Ett exempel var elevernas kunskapsbrist i EG-frågan. När jag frågade dem om deras kunskaper om t.ex. EGs beslutsprocess, var det bara en kille av flera hundra elever som jag träffade under veckan som kunde redogöra någorlunda för beslutsprocessen i EG. Ännu värre var att bara ett fåtal av lärarna i samhällskunskap på gymnasienivå hade kunskap om hur EGs beslut fattas, och ingen kunde redogöra för hur beslutsprocessen verkligen ser ut. Samtidigt erkände de att den enda litteratur som fanns i ämnet kom från SAF.

Jag har nu i efterhand fått reda på att SÖ har gett ut en bok som ger en litet bredare bild än den som SAF presenterar i sina publikationer, men den finns tydligen inte ute på skolorna och gör därför ingen nytta.

Min fråga till utbildningsministern blir därför:

Anser utbildningsministern att ministern har tagit sitt ansvar för att lärare och elever får den utbildning de bör få i EG-frågor och andra dagsaktuella frågor?

den 30 oktober

1990/91:74 av *Gudrun Schyman* (v) till utrikesministern om svenskt EG-medlemskap och neutralitetspolitiken:

Vid en presskonferens den 26 oktober 1990 meddelade statsminister Ingvar Carlsson: "Regeringen eftersträvar ett nytt riksdagsbeslut om Europapolitiken som tydligare och i mer positiva ordalag klargör Sveriges ambitioner att bli medlem av Europeiska gemenskapen."

I Dagens Nyheter den 29 oktober kunde man läsa följande:

"Den europeiska gemenskapen EG tog på söndagen det första konkreta steget mot en politisk union. I slutkommunikéen från toppmötet i Rom slås fast att inget område inom utrikespolitiken ska undantas." Beslutet går betydligt längre än vad många hade väntat sig. Den politiska unionen skall innehålla både säkerhetspolitiskt och utrikespolitiskt samarbete.

Grundidén är att flytta stora delar av ländernas säkerhetspolitiska och utrikespolitiska beslut från nationell nivå till EG-nivå. Det kan t.ex. gälla sanktioner mot ett land eller åtgärder vid internationella kriser, som nu senast i Persiska viken. Ett problem blir att avgöra vilka frågor som skall flyttas upp på EG-nivå, men enligt ett förslag i kommissionen skall alla frågor som inte berör medlemsländernas f.d. kolonier betraktas som gemensamma EG-frågor.

När det gäller säkerhetspolitik diskuteras att utvidga samarbetet, som i dag är begränsat till politiska och ekonomiska aspekter. Här finns flera förslag: samordning av militära initiativ vid internationella kriser, industriellt och teknologiskt samarbete på det militära området, exportkontroll av militär utrustning m.m. Det finns också förslag om att samordna försvarspolitiken genom att inlemma Västeuropeiska unionen (WEU) med EG.

Regeringens deklaration om ett nytt och mer "positivt" riksdagsbeslut vad gäller EG-medlemskap har hälsats med stor entusiasm av de flesta EG-företrädarna. Samtidigt har bl.a. EG-kommissionens vice president Martin Bangemann klart uttalat att han anser ett framtida svenskt medlemskap oförenligt med den nuvarande svenska netrualitetspolitiken. Men han har också noterat att bl.a. Sverige håller på att "omdefiniera sin neutralitet inom de nya ramarna".

Mot bakgrund av de stora internationella förändringarna som ägt rum under de senaste åren är det logiskt att föra en diskussion om vad den svenska neutralitetspolitiken innebär och – kanske ännu viktigare – vad den borde innebära.

Sveriges neutrala status är inte bara en fråga om hur vi som land skall förhålla oss till internationella pakter och militära allianser. Det är också fråga om hur vi kan använda vår neutrala status i det internationella arbetet för

fred och nedrustning. När kriget är mindre sannolikt blir freds- och neutralitetspolitiken allt viktigare.

En aktiv neutralitetspolitik förutsätter att man inte bara ser den legala sidan av neutraliteten utan också, och framför allt, lyfter fram den politiska sidan av neutralitetsbegreppet, d.v.s. att man ser neutraliteten som ett verktyg i det internationella arbetet för fred och nedrustning.

Neutralitetspolitiken får inte vara statisk och oförmögen till anpassning i en föränderlig verklighet. I dag krävs därför en nydefiniering av begreppet neutralitet och ett stärkt samarbete mellan de neutrala länderna inom nedrustningsområdet.

Regeringens "nya" inställning till ett EG-medlemskap är därför oroande. Den svenska neutralitetspolitiken förklaras som "onödig" bara därför att den traditionella öst–väst-konflikten klingar av. Vad vi samtidigt bevittnar är ju en upptrappning av nord–syd-konflikten där – om det säkerhetspolitiska samarbetet förverkligas – EG redan om något år blir att betrakta en avgörande kraft i "Nord".

Att Sverige – som fortfarande har ett gott anseende i tredje världen – i detta läge av växande nord–syd-konflikt skulle ansluta sig till de gamla kolonialmakternas samordnade utrikespolitik vore ett allvarligt misstag.

Mot bakgrund av ovanstående vill jag ställa följande frågor till utrikesministern:

1. Hur definierar utrikesministern den svenska neutralitetspolitikens uppgift i dag?
2. Anser utrikesministern att den svenska neutralitetspolitiken står i överensstämmelse med EGs beslut om att samordna sin utrikespolitik?
3. Anser utrikesministern att Sverige, om vi ansluter oss till ett EG med samordnad utrikespolitik, fortfarande skulle kunna spela en aktiv roll i nedrustningsprocessen?
4. Anser utrikesministern det vara riktigt att Sverige i en tid av växande nord–syd-konflikt skall ansluta sig till ett EG som kommer att ha en samordnad utrikespolitik?

den 2 november

1990/91:75 av *Ragnhild Pohanka* (mp) till jordbruksministern om rotdeformationer på barrträd m.m.:

Om "rotsnurr".

När krav formuleras på barrträdsplantor talas det i första hand om att rötterna skall försörja plantorna med näring och vatten. Man glömmer lätt bort att rötterna också skall förankra dem i marken så, att deras framtida stabilitet inte äventyras.

Under början av 70-talet användes en planttyp som kallades paperpot. Inuti "poten" började s.k. rotsnurr utvecklas, speciellt om plantorna var litet äldre. Ibland märktes detta relativt snabbt, speciellt i känsliga klimatlägen eller vid vattenstress. Men även 14–15-åriga planteringar, till synes friska, har vid stormtillfällen legat som plockepinn i skogen, då deras stabilitet genom rotsnurr varit oerhört dålig.

Sedan dess har en del nya planttyper fått liknande effekt, t.ex. Pottebrett eller modifierad Kopparforsmetod.

Vid fältundersökningar har jag fått se både nyplanteringar, 3-åriga, 5–6- och 15-åriga planteringar där hälften, kanske ännu fler plantor, varit behäftade med rotsnurr, främst tallplanteringar.

En utredning bör tillsättas, som undersöker omfattningen av rotskador vid plantering på framför allt tall ända sedan början av 70-talet.

Skador förekommer på domänverkets, skogsbolagens och privata skogsägares marker.

Ännu planteras på sina håll med plantor, som orsakar rotdeformationer och instabilitet.

Vilken omfattning problemet har vet ingen, och det är därför jag vill veta vilka åtgärder jordbruksministern är beredd att vidta. Varje år en sådan här plantering växer är en ekonomisk förlust. Omfattande fältundersökningar skulle kunna minska den förlusten.

Med anledning av ovanstående vill jag ställa följande frågor:

1. Är jordbruksministern beredd att tillsätta en utredning, som undersöker omfattningen av rotdeformationer som orsakar instabilitet, s.k. rotsnurr?
2. Är jordbruksministern beredd att, gärna med hjälp av skogsbolag och privata skogsägare, låta göra tillräckligt med fältundersökningar för att få en överblick av omfattningen av dessa skador?

1990/91:76 av *Siw Persson* (fp) till civilministern om samarbetet mellan tull och polis:

I en artikel i DN den 4 september 1990 uppges tullen och rikskriminalen, trots upprepade försök, inte kunna lösa en kompetenskonflikt. Generaltulldirektören sägs ha skrivit ett brev till rikspolischefen, där han bl.a. nämner att den uppkomna situationen knappast överensstämmer med de principdeklarationer som polisen lagt fast.

Anledningen till kompetenstvisten synes vara att rikskriminalen vill ställa tullen utanför samarbetet inom området, under hänvisning till att spaning mot narkotikasmugglare är ett typiskt polisarbete och att man inte kan blanda kompetenser.

Detta tycks vara ett stort problem på central nivå till skillnad från regionalt/lokalt tull- och polissamarbete, som fungerar bra.

I det för samhället oerhört viktiga arbetet med att bekämpa narkotikabrottsligheten är det ett grundläggande krav att myndigheterna som verkar på området samarbetar i stället för att bekämpa varandra. Med de begränsade resurser som står till buds har man knappast råd att ägna tid åt "bråk" om revir. De enda som tjänar på detta är narkotikabrottslingarna.

Med anledning av detta vill jag ställa följande frågor till civilministern:

1. Har man löst konflikten?
2. Föreskriver inte 3 § polislagen att polisen skall samarbeta med bl.a. tullen?
3. Hur fungerar samarbetet mellan tull och polis i narkotikabekämpningen?
4. Om kompetenskonflikten ej lösts, vad avser man inom regeringen vidta för åtgärder för att lösa frågan?

10 § Anmälan om frågor

Anmäldes att följande frågor framställts

den 29 oktober

1990/91:143 av *Barbro Westerholm* (fp) till socialministern om ökad framställning av antihemofilifaktorer ur fårmjölk:

I Sverige finns 617 personer med blödarsjuka som kräver behandling. Av dessa uppges hälften vara mycket behandlingskrävande. De behöver bl.a. blod och antihemofilifaktorer, som i dag framställs ur blod.

Blod är en bristvara i svensk hälso- och sjukvård. Med genteknikens hjälp kan man i Sverige framställa antihemofilifaktorer ur fårmjölk i stället för ur blod, men den diskussion med ifrågasättande av genteknikens utnyttjande som förts under senare år har avhållit forskare och indstri från att utnyttja dessa möjligheter.

Med anledning av ovanstående vill jag ställa följande fråga:

Vad avser socialministern att göra för att stimulera framställningen av antihemofilifaktorer via fårmjölk och därmed bidra till ett mer rationellt utnyttjande av det blod vi har tillgång till?

1990/91:144 av *Karl-Gösta Svenson* (m) till finansministern om lagstiftningen om brutet räkenskapsår:

En riksdagsmajoritet har nyligen beslutat att enskilda näringsidkare i fortsättningen endast får tillämpa kalenderår som räkenskapsår. Fortfarande kan aktiebolag utnyttja s.k. brutna räkenskapsår.

I de fall enskild näringsidkare äger mer än hälften av aktierna i ett aktiebolag föreligger koncern. Samtliga i koncernen ingående företag måste tillämpa samma räkenskapsår om inte dispens kan medges. Dispens kan endast medges om synnerliga skäl föreligger. Man kan fråga sig vad som i detta fall menas med koncern och om exempelvis det kan anses vara en koncern då en enskild jordbrukare även äger mer än hälften av aktierna i ett byggnadsföretag.

För att ett aktiebolag skall kunna byta räkenskapsår krävs registrering hos patent- och registreringsverket, varvid det är givet att det räkenskapsår som löper vid registreringstillfället först måste avslutas per sitt ordinarie bokslutsdatum enligt tidigare gällande bolagsordning, innan det nya räkenskapsåret påbörjas. Det är uppenbart att med en bokstavlig tolkning av begreppet koncern är det omöjligt att undvika att bryta mot minst en av de i sammanhanget relevanta lagarna.

Vilka åtgärder tänker finansministern vidta för att åstadkomma en fullgod lagstiftning avseende brutna räkenskapsår?

den 30 oktober

1990/91:145 av *Hans Göran Franck* (s) till utrikesministern om rustningsbegränsningar i Nordeuropa:

En lång rad länder i både öst och väst har, vid sidan av ingångna internationella avtal om rustningsbegräsningar, tagit ensidiga beslut om nedrustning, i många fall mellan 10 och 20 % av försvarskostnaderna. Men regeringarna i Norden har ännu inte tagit något regionalt nedrustningsinitiativ. Överläggningarna om en nordisk kärnvapenfri zon har ännu inte lett till resultat. Med dagens nedrustningstrend i förening med den östeuropeiska demokratiseringsprocessen är den traditionella hotbilden inte aktuell. Det bör rimligtvis finnas goda förutsättningar för nedrustningsinitiativ även i vår region.

Frågan ställdes redan i våras till försvarsministern men besvarades inte utan ansågs ligga inom utrikesministerns ansvarsområde.

I anledning av det anförda får jag fråga utrikesministern:

Är regeringen beredd att ta något nedrustningsinitiativ i vår egen region i Nordeuropa?

den 1 november

1990/91:146 av *Jan Sandberg* (m) till finansministern om slopande av investeringsskatten på vissa byggnadsarbeten:

Byggare av kontorslokaler i bl.a. Stockholmsregionen tvingas i dag betala en investeringsskatt på 30 %. Argumentet för den nya skatten har sagts vara att minska "överhettningen" på byggmarknaden.

Skatten har ifrågasatts av många på goda grunder. En utredning av länsstyrelsen i Stockholms län har också visat på att regleringen av kontorsbyggande har fungerat lika dåligt som andra liknande regleringar.

I dag har vi fått reda på att det svenska internationella företaget Ericsson beviljats dispens från investeringsskatten, i detta fall på ca 600 milj.kr. Om det visar sig att regeringen inte har för avsikt att avveckla investeringsskatten för alla, är detta emellertid uppseendeväckande.

Jag vill därför fråga chefen för finansdepartementet:

Avser regeringen att nu lägga fram förslag om att investeringsskatten omedelbart skall avskaffas? Om så inte är fallet: Vad är det som motiverar att Ericsson skall särbehandlas jämfört med andra svenska företag?

1990/91:147 av *Elver Jonsson* (fp) till arbetsmarknadsministern om tidpunkten för förslag om förändrad egenavgift i arbetslöshetsförsäkringen:

Under förra våren aviserade regeringen att egenavgiften i arbetslöshetsförsäkringen skulle höjas och statsbidraget reduceras. Såvitt jag förstår planerade regeringen att tillsätta en arbetsgrupp med uppgift att närmare överväga formerna för detta. Denna arbetsgrupp har till synes ännu inte påbörjat sitt arbete. Inte heller i övrigt synes regeringen ha tagit något initiativ för att fullfölja sina intentioner i denna fråga.

Jag vill därför fråga arbetsmarknadsministern:

När avser regeringen att lägga fram förslag om en förändrad egenavgift i arbetslöshetsförsäkringen?

1990/91:148 av *Birger Andersson* (c) till justitieministern om åtgärder mot ökat antal bilstölder m.m.:

Antalet bilbrott, dvs. stölder av och stölder från bilar har ökat kraftigt under 1980-talet. Antalet stulna bilar per år har fördubblats under den senaste tioårsperioden. Stölder ur motorfordon har ökat med mer än 50 % under samma tidsperiod. Sammanlagt beräknas bilbrotten kosta över 1 miljard kronor för år 1989.

Med anledning av detta vill jag ställa följande fråga:

Hur ser justitieministern på denna utveckling, och vilka åtgärder är justitieministern beredd att vidta?

1990/91:149 av *Jan Jennehag* (v) till försvarsministern om förtroendet för den svenska alliansfriheten:

För snart tio år sedan gjorde den dåvarande försvarsministern Torsten Gustafsson ett uttalande med den ungefärliga innebörden: Visserligen är vi alliansfria, men vi vet ju var vi hör hemma.

Uttalandet väckte, milt uttryckt, ett visst uppseende. Det ansågs t.o.m. att det hade skadat vår trovärdighet gällande en av svensk utrikespolitiks hörnstenar – alliansfrihet i fred syftande till neutralitet i krig.

Begreppen alliansfrihet och neutralitet kan tolkas på olika sätt, och tolkningarna skiftar över tiden. Under andra världskriget var det möjligt att låta tysk trupp transporteras genom svenskt territorium, medan det däremot nu under en lång följd av år ansetts att ett svenskt medlemskap i EG skulle vara oförenligt med vår neutralitet.

I pressen har Sveriges folk under de senaste dagarna kunnat läsa att försvaret sedan 1952 hade haft ett hemligt samarbetsavtal med NATO. ÖB undertecknade 1982 ett avtal med USA om ömsesidigt samarbete. Det är knappast förvånande att en försvarsminister med sådana dokument i handen tyckte sig förstå "var vi hör hemma".

Vad tänker försvarsministern göra för att återställa förtroendet för alliansfriheten?

den 2 november

1990/91:150 av *Margó Ingvardsson* (v) till bostadsministern om investeringsskatten på vissa byggnadsarbeten:

Ericsson-koncernen har bestämt sig för att bl.a. bygga ett nytt huvudkontor åt Ericsson Radio System i Kista om sammanlagt ca 70 000 kvadratmeter till en kostnad av ca 2 miljarder.

Investeringsskatten på dessa kontorsbyggnader är mer än 600 milj.kr.

Länsskattemyndigheten har dock – trots att länsarbetsnämnden betecknar

byggnadsarbetena som kontorsbyggen – av någon okänd anledning funnit att dessa byggnadsarbeten ej skall omfattas av investeringsskatten.

Anser bostadsministern att detta är i linje med regeringens avsikt med investeringsskatten?

1990/91:151 av *Per Gahrton* (mp) till utrikesministern om åtgärder för att få hem de kvarhållna svenskarna i Bagdad:

Erfarenheterna av den resa jag tillsammans med fem andra riksdagsledamöter gjort till Bagdad visar att det är möjligt att få loss svenskar som hålles kvar i Bagdad mot sin vilja utan att bryta mot FN-beslut. Uppgifterna om att såväl Willy Brandt som flera andra framträdande europeiska politiker nu avser att göra fredsresor till Bagdad, bl.a. för att försöka förmå de irakiska myndigheterna att ge alla utlänningar rätt att lämna landet, visar också att den humanitära medkänslan med de kvarhållna personerna nu håller på att bli starkare än den diplomatiska försiktigheten i de flesta europeiska länder.

Mot denna bakgrund vill jag fråga:

Vad avser utrikesministern att vidta för vidare åtgärder för att underlätta för de kvarhållna svenskarna i Bagdad att få resa hem till Sverige om de så önskar?

1990/91:152 av *Siw Persson* (fp) till miljöministern om åtgärder för att stärka skyddet av älvarna enligt naturresurslagen:

Vissa partier i riksdagen anser att det nuvarande skyddet av älvarna i naturresurslagen (NRL) är otillräckligt. Miljöministern har i riksdagsdebatter ansett att NRL och dess status bör stärkas.

Om de som anser att nuvarande skydd är otillräckligt har rätt, kan den prövning som pågår i regeringskansliet av de tills vidare stoppade schaktningsarbetena vid Brattströmmen i Österdalälven lämna viktiga besked.

Med anledning av det ovan anförda vill jag ställa följande fråga till miljöministern:

Vilka initiativ är statsrådet beredd att ta för att stärka älvarnas skydd i NRL?

11 § Kammaren åtskildes kl. 12.04.

Förhandlingarna leddes av talmannen.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Gunborg Apelgren

Innehållsförteckning

Måndagen den 5 november

1 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan 1
Talmannen
2 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen 1
3 § Justering av protokoll 1
4 § Avsägelse 1
5 § Ledighet 1
6 § Hänvisning av ärenden till utskottet 2
7 § Förnyad bordläggning 2
8 § Bordläggning 2
9 § Anmälan om interpellationer
1990/91:69 av Sten Andersson i Malmö (m) om Sveriges beredskap inför en invandring från Sovjetunionen 6
1990/91:70 av Eva Goës (mp) om svenskt stöd åt albaner i Kosovoprovinsen i Jugoslavien 6
1990/91:71 av Bengt-Ola Ryttar (s) om det politiska våldet i Colombia 7
1990/91:72 av Lars Norberg (mp) om den långsiktiga energiplaneringen 10
1990/91:73 av Hans Leghammar (mp) om skolutbildningen i EG-frågor 11
1990/91:74 av Gudrun Schyman (v) om svenskt EG-medlemskap och neutralitetspolitiken 12
1990/91:75 av Ragnhild Pohanka (mp) om rotdeformationer på barrträd m.m. 13
1990/91:76 av Siw Persson (fp) om samarbetet mellan tull och polis 14
10 § Anmälan om frågor
1990/91:143 av Barbro Westerholm (fp) om ökad framställning av antihemofilifaktorer ur fårmjölk 15
1990/91:144 av Karl-Gösta Svenson (m) om lagstiftningen om brutet räkenskapsår 15
1990/91:145 av Hans Göran Franck (s) om rustningsbegränsningar i Nordeuropa 16
1990/91:146 av Jan Sandberg (m) om slopande av investeringsskatten på vissa byggnadsarbeten 16
1990/91:147 av Elver Jonsson (fp) om tidpunkten för förslag om förändrad egenavgift i arbetslöshetsförsäkringen 16
1990/91:148 av Birger Andersson (c) om åtgärder mot ökat antal bilstölder m.m. 17
1990/91:149 av Jan Jennehag (v) om förtroendet för den svenska alliansfriheten 17
1990/91:150 av Margó Ingvardsson (v) om investeringsskatten

på vissa byggnadsarbeten 17
1990/91:151 av Per Gahrton (mp) om åtgärder för att få hem de kvarhållna svenskarna i Bagdad 18
1990/91:152 av Siw Persson (fp) om åtgärder för att stärka skyddet av älvarna enligt naturresurslagen 18

gotab 97255, Stockholm 1990